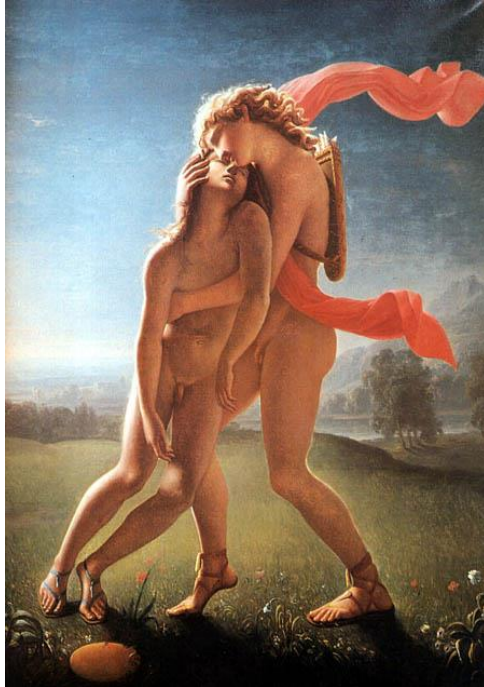

Over de droom of het leven van Loukianos

**De dood van Hyakinthos
Van Jean Broc 1771-1850**

Inhoud

Inleiding.....	3
Loukianos' werk.	5
Over de droom of het leven van Loukianos.....	7
Loukianos' droom.....	39

Inleiding.

Nadat Alexander de Grote het oosten had veroverd en daar de Griekse cultuur had geïntroduceerd, o.a. door overal vrienden als koningen in staten achter te laten, was het Grieks in die contreien de internationale taal geworden. In de Romeinse tijd is dat in het oosten zeker niet veranderd. Het Latijn verspreidde zich in het westen als dé taal, maar het oosten bleef op de Griekse cultuur gericht. Sterker de Romeinse elite nam het Grieks over als de intellectuele en culturele taal bij uitstek en in de tweede eeuw na Chr. waren er zelfs keizers zoals Hadrianus, de filhelleen en Marcus Aurelius, de filosoof op de troon, waardoor de positie van het Grieks versterkt werd.

Het belang en de stevige positie van het Grieks in het oosten zijn dan ook de reden, dat een Syriër als Loukianos (120-180, geboren in Samosata te Syrië) zich het Grieks heeft eigen gemaakt en dit is een understatement. Hij beheerste het Grieks beter dan wie dan ook. Het kan niet anders zijn dan dat wie het Grieks enigszins machtig is en thuis is in de Griekse litteratuur, van oordeel is, dat Loukianos niet alleen perfect Grieks schrijft maar ook overal blijk ervan geeft thuis te zijn in de Griekse litteratuur, retoriek en filosofie. Deze kennis gebruikt hij op volstrekt persoonlijke wijze in volledig nieuwe litteratuur, waarvan een groot deel fictief is met filosofische tintjes, gelardeerd met retorische elementen, voorzien van fijne humor en niet gespeend van een ruime fantasie. Wat je ook leest van deze litterator, niet zelden zal op zijn minst een glimlach om je lippen verschijnen.

Loukianos heeft zich in eerste instantie bekwaamd in de retoriek. Hiervoor heeft hij de hele kust van Asia afgereisd om uiteindelijk in Efesos te studeren. De stijl waarvan Loukianos zich bediende heet het Atticisme. Er waren

namelijk velen, die het Attisch van de 5^e en 4^e eeuw voor Chr. bijzonder bewonderden (en dit terecht; denk aan grootheden als Sofokles, Euripides, Plato, Demosthenes). Deze mensen, Atticisten geheten, deden hun uiterste best dit Attisch na te volgen. Zo ook Loukianos. Denk niet, dat een kenner van de Atheense schrijvers uit de 5^e en 4^e eeuw v. Chr. niet het verschil tussen Loukianos en die gouden tijd ziet. Het verschil is onmiddellijk duidelijk. Op de eerste plaats zal het voor iedere specialist van het gouden tijdperk toch even wennen zijn, dat de betekenis van de woorden van Loukianos toch net iets anders is; bovendien gebruikt Loukianos toch wel andere woorden en afwijkend van het klassieke Grieks is ook de stijl. Zo gebruikt Loukianos vaak infinitivusconstructies met lidwoord, hetgeen je in de klassieke tijd minder zag.

Na zijn opleiding in de retoriek heeft Loukianos een tijdje als strafpleiter gewerkt in Antiochië (Syrië). Hij was echter zonder succes. Vervolgens trok hij rond als redenaar om zo de kost te verdienen. In die hoedanigheid trok hij rond in Griekenland, Italië en Gallië. Hier verwierf hij niet alleen grote faam, maar ook groot vermogen.

Op een bepaald moment heeft hij een afkeer gekregen van dit lege bestaan en heeft hij zich op de filosofie geworpen. Vanaf 160 n.Chr. woonde hij in Athene, schreef als Plato dialogen met veel verwijzingen naar klassieke schrijvers. Toch ging hij op een bepaald moment weer reizen en hield hij redevoeringen. Uiteindelijk is hij circa 180 te Alexandrië gestorven, waar hij toen een hoge functie had bij de stadhouder van Egypte.

Loukianos' werk.

Als een gymnasiast al Loukianos kent, dan is dat van de buitengewoon humoristische, enigszins filosofische dialogen der doden, of goden. Het zijn korte verhalen, waarin bepaalde aspecten van het leven of de goden nader bekeken worden en dat meestal op spottende wijze. De humor is verfrissend en doet een beetje niet-Grieks aan, zoals ook de humor van Raiman, of Najib Amhali net iets anders is dan de gebruikelijk Nederlandse humor en daarmee een verrijking is van de cultuur. Loukianos had wel voorbeelden, die hij gebruikte: de filosoof Menippos van Gamarra, die in de 3^e eeuw voor Christus leefde en satiren en parodieën schreef.

Ook bekend is het grote werk Loukios of de ezel. De jongeman Loukios uit Patras in het noordwesten van de Peloponnesos wilde graag een metamorfose meemaken. Daarom trok hij naar Thessalië in het noorden van Griekenland, de streek der heksen. Hier raakte hij inderdaad betoverd: hij werd een ezel. Als ezel maakte hij van alles mee en het duurde lang en kostte veel moeite, voordat hij weer zijn oude gedaante kreeg. Het is een zeer vermakelijk werk, dat veel navolging kreeg o.a. in het verhaal van De gouden ezel van Apuleius.

Verder schreef Loukianos werk, dat sterk lijkt op de moderne sf. Dit werk is bijzonder de moeite waard gelezen te worden, vooral omdat het zo verrassend is. Een ieder kan ik het aanraden het in het Grieks of anders in vertaling te lezen.

Bovenal interessant is zijn autobiografische werk De droom van Loukianos of het leven van Loukianos, welke hieronder staat. Op een bijzondere levendige en waarachtige wijze beschrijft Loukianos, hoe hij uiteindelijk voor zijn manier van leven gekozen heeft. Een duidelijk

beeld krijg je zo van hoe blijkbaar in een familie in die tijd over de verdere opleiding van een zoon beslist werd. Duidelijk wordt ook Loukianos' kennis van mythologie en filosofie.

Over de droom of het leven van Loukianos.

1 Ἄρτι¹ μὲν ἐπεπαύμην εἰς τὰ διδασκαλεῖα² φοιτῶν³
ἤδη τὴν ἡλικίαν⁴ πρόσηβος⁵ ὢν, ὁ δὲ πατὴρ ἐσκοπεῖτο
μετὰ τῶν φίλων ὅ τι καὶ διδάξαιτό⁶ με.
τοῖς πλείστοις οὖν ἔδοξεν παιδεία⁷ μὲν καὶ πόνου
πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ δαπάνης⁸ οὐ μικρᾶς
καὶ τύχης⁹ δεῖσθαι λαμπρᾶς, τὰ δ' ἡμέτερα¹⁰ μικρά
τε εἶναι καὶ ταχεῖαν τινὰ τὴν ἐπικουρίαν¹¹ ἀπαιτεῖν¹². εἰ
δέ τινὰ τέχνην¹³ τῶν βαναύσων¹⁴ τούτων ἐκμάθοιμι¹⁵, τὸ
μὲν πρῶτον εὐθύς ἂν αὐτὸς ἔχειν¹⁶ τὰ ἀρκούντα ¹⁷ παρὰ
τῆς τέχνης καὶ μηκέτ' οἰκόσιτος¹⁸ εἶναι τηλικούτος¹ ὢν,
οὐκ εἰς μακρὰν² δὲ καὶ τὸν πατέρα

1 Ἄρτι	nog maar net
2 διδασκαλεῖον	school
3 φοιτάω	geregeld gaan
4 ἡλικία ἡ	leeftijd
5 πρόσηβος	bijna volwassen
6 διδάσκομαι τινὰ τι	iemand in iets laten onderwijzen
7 παιδεία	opvoeding/opleiding
8 δαπάνη	uitgaven
9 τύχη	positie
10 τὰ δ' ἡμέτερα	onze financiële situatie
11 ἐπικουρία	hulp
12 ἀπαιτέω	vragen
13 τέχνη	vaardigheid, ambacht
14 βάναυσος	ambachtsman
15 ἐκμανθάνω	goed leren
16 <i>vul aan</i> ἐδόκουν <i>bij</i> ἔχειν <i>en</i> εἶναι	
17 τὰ ἀρκούντα	wat voldoende is
18 οἰκόσιτος	thuis etend/blijvend

εὐφρανεῖν³ ἀποφέρων⁴ ἀεὶ τὸ γιγνόμενον⁵.

Vragen.

1. Wat is relatie van de opmerking πόνου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ met de rest van de argumentatie tegen een theoretische vervolgopleiding van Loukianos?
2. Wie bespreken in deze tekst Loukianos' toekomst? Welke twee personen zouden in onze tijd in ieder geval in dit gesprek betrokken zijn en ontbreken nu?
3. Waarom wordt van τῶν βαναύσων⁶ τούτων gesproken?
4. Welke twee voordelen zou het hebben, als Loukianos een ambacht zou leren?
5. Benoem en verklaar:
τὴν ἡλικίαν, ἐσκοπεῖτο, διδάξαιτό, εὐφρανεῖν.

2 Δευτέρας⁷ οὖν σκέψεως⁸ ἀρχῆ⁹ προὔτεθη¹⁰, τίς ἀρίστη τῶν τεχνῶν καὶ ῥάστη¹¹ ἐκμαθεῖν καὶ ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπουσα¹ καὶ πρόχειρον² ἔχουσα τὴν

¹ τηλικούτος	zo oud
² εἰς μακρὰν	op de lange termijn
³ εὐφραίνω	blij maken
⁴ ἀποφέρω	afdragen
⁵ τὸ γιγνόμενον	de opbrengst, het loon
⁶ βάνανσος	ambachtsman
⁷ Δευτέρος	tweede
⁸ σκέψις ἢ	onderzoek
⁹ ἀρχῆ	begin
¹⁰ προὔτεθη, προσιθήμι	voorleggen
¹¹ ῥάστος	zeer gemakkelijk

χορηγίαν³ καὶ διαρκῆ⁴ τὸν πόρον⁵. ἄλλου τοίνυν ἄλλην ἐπαινοῦντος⁶, ὡς ἕκαστος γνώμη⁷ ἢ ἐμπειρία⁸ εἶχεν⁹, ὁ πατὴρ εἰς τὸν θεῖον¹⁰ ἀπιδών, –παρῆν γὰρ ὁ πρὸς μητρὸς θεῖος, ἄριστος ἐρμολύφος¹¹ ἵνα δοκῶν– “Οὐ θέμις¹²,” εἶπεν, “ἄλλην τέχνην ἐπικρατεῖν¹³ σοῦ παρόντος, ἀλλὰ τοῦτον ἄγε”– δείξας ἐμέ–“δίδασκε παραλαβὼν λίθων¹⁴ ἐργάτην¹⁵ ἀγαθὸν εἶναι καὶ συναρμοστήν¹⁶ καὶ ἐρμολυφέα¹⁷. δύναται γὰρ καὶ τοῦτο, φύσεώς¹⁸ γε, ὡς οἴσθα, ἔχων¹⁹ δεξιῶς²⁰.” ἔτεκμαίρετο²¹ δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κηροῦ²² παιδιαῖς¹. ὁπότε γὰρ ἀφεθείην² ὑπὸ τῶν διδασκάλων,

¹ πρέπω	passen
² πρόχειρος	bij de hand
³ χορηγία	choregie
⁴ διαρκής	voldoende
⁵ πόρος	inkomsten
⁶ ἐπαινέω	prijzen
⁷ γνώμη	mening
⁸ ἐμπειρία	ervaring
⁹ ἔχω τινος (gen. part.)	hebben
¹⁰ θεῖος	oom
¹¹ ἐρμολύφος	beeldhouwer
¹² θέμις (ἔστιν)	het is geoorloofd
¹³ ἐπικρατέω	zich meester maken van
¹⁴ λίθος ἢ	steen
¹⁵ ἐργάτης ὁ	bewerker
¹⁶ συναρμοστής	samenvoeger
¹⁷ ἐρμολυφεύς	beeldhouwer
¹⁸ φύσις	natuur; gen. <i>limitaionis</i> : qua ..
¹⁹ ἔχω + bijw	zijn
²⁰ δεξιῶς	handig
²¹ τεκμαίρομαι	opmaken aan de hand van
²² κηρός	was

ἀποξέων³ ἂν τὸν κηρὸν ἢ βόας ἢ ἵππους ἢ καὶ νῆ
 Δί⁴ ἀνθρώπους ἀνέπλαττον⁵, εἰκότας⁶, ὡς ἐδόκουν τῶ
 πατρί· ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν διδασκάλων πληγὰς⁷
 ἐλάμβανον, τότε δὲ ἔπαινος⁸ εἰς τὴν εὐφυΐαν⁹ καὶ ταῦτα
 ἦν, καὶ χρηστὰς¹⁰ εἶχον ἐπ' ἐμοὶ τὰς ἐλπίδας¹¹ ὡς ἐν
 βραχεῖ¹² μαθήσομαι τὴν τέχνην, ἀπ' ἐκείνης γε τῆς
 πλαστικῆς¹³.

Vragen.

1. Wat is blijkbaar in par. 1 besloten en waaruit blijkt dat in par. 2?
2. Wat kun je opmaken uit de woorden ἀνδρὶ ἐλευθέρω πρόεπουσα ten aanzien van ambachten?
3. In wat voor zin past een ambt ἔχουσα τὴν χορηγίαν bij een vrij man?
4. Laat zien dat er sprake is van een hysteron proteron in de zinsnede ἔχουσα τὴν χορηγίαν¹⁴ καὶ διαρκῆ¹ τὸν πόρον.

¹ παιδιά	spel
² ἀφήμι	wegsturen
³ ἀποξέω	glad schaven
⁴ νῆ Δία	ja bij Zeus
⁵ ἀναπλάττω	boetseren
⁶ εἰκώς τι	lijkend op
⁷ πληγῆ	klap
⁸ ἔπαινος	lof
⁹ εὐφυΐα	talent
¹⁰ χρηστός	goed
¹¹ ἐλπίς	hoop
¹² ἐν βραχεῖ	spoedig, snel
¹³ πλαστικὴ τέχνη	boetseerkunst
¹⁴ χορηγία	choregie

5. Hoe wordt het verschil van mening van de gesprekspartners verklaard (ἄλλου τοίνυν ἄλλην ἐπαινοῦντος)?
6. Uit welk woord laat Loukianos doorschemeren, dat het voor hem niet vast staat, dat zijn oom zo'n goede beeldhouwer was?
7. Οὐ θέμις.. Waar om zou dat niet geoorloofd zijn?
8. Waarnaar verwijst καὶ τοῦτο terug en hoe wordt dat later uitgewerkt?
9. Welk stijlmiddel zit in de woorden ἢ βόας ἢ ἵππους ἢ καὶ νῆ Δί² ἀνθρώπους ἀνέπλαττον? Door welke zinsnede wordt dat stijlmiddel verraden?
10. Waaruit blijkt, dat Loukianos niet echt overtuigd was van zijn boetseerkwaliteiten?
11. Welke twee doeleinden zouden gerealiseerd worden blijkens deze paragraaf, als Loukianos bij zijn oom in dienst kwam? Citeer de betreffende fragmenten.
12. Benoem en verklaar:
 διαρκῆ , παρόντος , ἀφειθείην, ἀποξέων, ἀνέπλαττον.

3 Ἔμα τε οὖν ἐπιτήδειος³ ἐδόκει ἡμέρα τέχνης ἐνάρχεσθαι⁴, καὶ γὰρ παρεδεδόμην⁵ τῷ θείῳ μὰ¹ τὸν

¹ διαρκῆς	voldoende
² νῆ Δία	ja bij Zeus
³ ἐπιτήδειος	geschikt
⁴ ἐνάρχεσθαι τινος	beginnen met
⁵ παραδίδομι	overgeven, toevertrouwen aan

Δί' οὐ σφόδρα τῶ πράγματι ἀχθόμενος², ἀλλὰ μοι
καὶ παιδιάν³ τινα οὐκ ἀτερπή⁴ ἐδόκει ἔχειν καὶ
πρὸς τοὺς ἡλικιώτας⁵ ἐπίδειξι⁶, εἰ φαινοίμην θεοὺς τε
γλύφω⁷ καὶ ἀγαλμάτια⁸ μικρά τινα κατασκευάζων
ἐμαυτῶ τε κακείοις οἷς⁹ προηρούμην¹⁰. καὶ τό γε
πρῶτον ἐκεῖνο καὶ σύνηθες¹¹ τοῖς ἀρχομένοις ἐγίγνετο.
ἐγκοπέα¹² γάρ τινα μοι δοὺς ὁ θεῖος ἐκέλευσεν ἡρέμα¹³
καθικέσθαι¹⁴ πλακὸς¹⁵ ἐν μέσῳ κειμένης, ἐπειπὼν¹⁶ τὸ
κοινὸν¹⁷ “ἀρχὴ δέ τοι ἡμισυ¹⁸ παντός.” σκληρότερον¹⁹ δὲ
κατενεγκόντος²⁰ ὑπ' ἀπειρίας²¹ κατεάγη¹ μὲν ἢ πλάξ, ὁ

¹ μὰ τινα	ja bij
² ἄχθομαι τι	zich ergeren over
³ παιδιά	spel scherts
⁴ ἀτερπή	vervelend
⁵ ἡλικιώτης	leeftijdgenoot
⁶ ἐπίδειξις	vertoon, middel om mee te showen
⁷ γλύφω	uithollen, uitsnijden
⁸ ἀγαλμάτων	sieraad, beeldje
⁹ οἷς = οὖς	
¹⁰ προαιρέομαι	verkiezen
¹¹ σύνηθης τι	eigen aan
¹² ἐγκοπεύς	beitel
¹³ ἡρέμα	zacht
¹⁴ καθικνέομαι τινος	slaan
¹⁵ πλάξ ἢ	stenen plaat
¹⁶ ἐπειπεῖν	zeggen bij
¹⁷ τὸ κοινὸν	het gemeenschappelijke, gezegde
¹⁸ ἡμισυς	half
¹⁹ σκληρότερον, σκληρός	te hard
²⁰ καταφερω, κατήνεγκον	slaan op
²¹ ἀπειρία	onervarenheid

δὲ ἀγανακτήσας² σκυτάλην³ τινὰ πλησίον⁴ κειμένην
λαβὼν οὐ πράως⁵ οὐδὲ προτρεπτικῶς⁶ μου κατήρξατο⁷,
ὥστε⁸ δάκρυά⁹ μοι τὰ προοίμια¹⁰ τῆς τέχνης.

Vragen.

1. Waaruit blijkt, dat Loukianos' vader een man van daden was?
2. Om welke twee redenen stond Loukianos niet afwijzend tegenover wat er gebeurde?
3. Wat wordt bedoeld met de woorden καὶ τό γε πρῶτον ἐκεῖνο καὶ σύνηθες¹¹ τοῖς ἀρχομένοις ἐγίγνετο?
4. Wat wordt bedoeld met οὐδὲ προτρεπτικῶς?
5. Benoem en verklaar: φαινοίμην, προηρούμην, καθικέσθαι, κειμένης.

4 Ἐποδορᾶς¹² οὖν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνουῖμαι
συνεχῆς¹³ ἀναλύζων¹⁴ καὶ δακρύων¹ τοὺς ὀφθαλμοὺς²

¹ κατάγνυμαι, -εάγην	breken
² ἀγανακτέω	zich ergeren
³ σκυτάλη	knuppel
⁴ πλησίον	dichtbij
⁵ πράως	vriendelijk
⁶ προτρεπτικῶς	vermanend
⁷ καταρχομαι τινος	beginnen met
⁸ ὥστε <i>vul aan</i> εἶναι	
⁹ δάκρυον	traan
δακρύω	huilen
¹⁰ τὰ προοίμια	inleiding, begin
¹¹ σύνηθες τινι	eigen aan
¹² Ἀποδορᾶς, ἀποέδραν, ἀποδιδράσκω	wegrennen
¹³ συνεχῆς	onophoudelijk
¹⁴ ἀναλύζω	snikken

ὑπόπλεως³, καὶ διηγοῦμαι⁴ τὴν σκυτάλην καὶ τοὺς μώλωπας⁵ ἐδείκνυον, καὶ κατηγοροῦν⁶ πολλήν τινα ὠμότητα⁷, προσθεὶς ὅτι ὑπὸ φθόνου⁸ ταῦτα ἔδρασε, μὴ αὐτὸν ὑπερβάλλωμαι⁹ κατὰ τὴν τέχνην. ἀνακτησαμένης δὲ τῆς μητρὸς καὶ πολλὰ τῶ ἀδελφῶ λαιδορησαμένης¹⁰, ἐπεὶ νύξ ἐπῆλθεν, κατέδαρθον¹¹ ἔτι ἔνδακρυς¹² καὶ τὴν σκυτάλην ἐννοῶν¹³.

Vragen.

1. In paragraaf 1 vertelt Loukianos, dat hij bijna volwassen was. Hoe blijkt uit deze paragraaf uit zijn gedrag, dat die beschrijving correct was?
2. In hoeverre is zijn verslag correct en in hoeverre niet? Met welk woord geeft Loukianos dat zelf ook aan?
3. Benoem en verklaar: Ἀποδοῶς, ἐδείκνυον, προσθεὶς, ἐπῆλθεν.

5 Μέχρι¹ μὲν δὴ τούτων γελάσιμα² καὶ μειρακιώδη³ τὰ εἰρημένα⁴. τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐκέτι εὐκαταφρόνητα⁵, ὧ

¹ δάκρυον	traan
² Acc. graecus	
³ ὑπόπλεως τινος adj	tamelijk vol met
⁴ διηγοῦμαι τι	vertellen van, beschrijven
⁵ μώλωψ	striem
⁶ κατηγορέω	beschuldigen
⁷ ὠμότης ἢ	wreedheid
⁸ φθόνος	afgunst
⁹ ὑπερβάλλομαι κατὰ τι	overtreffen in
¹⁰ λαιδορέομαι	uitschelden
¹¹ κατέδαρθον, καταδαρθάνω	inslapen
¹² ἔνδακρυς	in tranen
¹³ ἐννοέω	denken aan

ἄνδρες, ἀκούσεσθε, ἀλλὰ καὶ πάνυ φιληκόων⁶
ἀκροατῶν⁷ δεόμενα· ἵνα γὰρ καθ' Ὀμηρον εἶπω, θεϊός⁸
μοι ἐνύπνιον⁹ ἦλθεν ὄνειρος¹⁰ ἀμβροσίην¹¹ διὰ νύκτα,
ἐναργής¹² οὕτως ὥστε μηδὲν ἀπολείπεσθαι¹³ τῆς
ἀληθείας. ἔτι γοῦν καὶ μετὰ τοσοῦτον χρόνον τὰ τε
σχήματά¹⁴ μοι τῶν φανέντων¹⁵ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς
παραμένει καὶ ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσθέντων ἔναυλος¹⁶.
οὕτω σαφῆ πάντα ἦν.

Vragen.

1. Hier begint een nieuw deel van het verhaal.
Citeer de woorden, die die overgang markeren.
2. Wat suggereren de woorden φιληκόων,
ἀκροατῶν ten aanzien van de rest van het verhaal?
Ga op beide woorden in.
3. Waar om zou Loukianos hier Homeros aanhalen?

¹ Μέχρι τινος	tot
² γελάσιμος	belachelijk
³ μειρακιώδης	kinderachtig
⁴ τὰ εἰρημένα, εἰρημαι, λέγω	het vertelde
⁵ εὐκαταφρόνητος	van geringe betekenis
⁶ φιλήκοος	gaarne luisterend
⁷ ἀκροατής	leerling
⁸ θεϊός	goddelijk
⁹ ἐνύπνιον adv.	In de nacht
¹⁰ ὄνειρος	droom
¹¹ ἀμβροσίος	goddelijk
¹² ἐναργής	duidelijk
¹³ ἀπολείπεσθαι τινος	achterblijven bij
¹⁴ σχῆμα τό	vorm
¹⁵ τῶν φανέντων, ἐφ' ἑαυτήν, φαίνομαι	
¹⁶ ἔναυλος	thuis

4. In de zin ἵνα .. ἀληθείας ligt op twee aspecten de nadruk. Noem die twee aspecten en hoe ligt daarop de nadruk?

5. Hoe probeert Loukianos in de zin ἔτι .. ἔναυλος de waarheid van zijn verhaal bij voorbaat te onderstrepen?

6. Benoem en verklaar: φιληκόνων, εἶπω, φανέντων, ἀκουσθέντων.

6 Δύο γυναῖκες λαβόμεναι ταῖν χεροῖν¹ εἰλκόν² με πρὸς ἑαυτὴν ἑκατέρω³ μάλα βιαίως⁴ καὶ καρτερῶς⁵. μικροῦ⁶ γοῦν με διεσπάσαντο⁷ πρὸς ἀλλήλας φιλοτιμούμεναι⁸. καὶ γὰρ καὶ ἄρτι⁹ μὲν ἄν¹⁰ ἡ ἑτέρα ἐπεκράτει¹¹ καὶ παρὰ μικρὸν¹² ὅλον¹³ εἶχε με, ἄρτι δ' ἄν αὖθις¹⁴ ὑπὸ τῆς ἑτέρας εἰχόμεν. ἐβόων¹⁵ δὲ πρὸς ἀλλήλας ἑκατέρω, ἡ μὲν ὡς αὐτῆς ὄντα με κεκτῆσθαι¹ βούλοιο, ἡ δὲ ὡς μάτην² τῶν ἄλλο-

¹ ταῖν χεροῖν handen	<i>dualis dativus</i> : met beide
² ἔλκω	trekken, slepen
³ ἑκατέρω	ieder van beiden
⁴ βιαίως	met geweld
⁵ καρτερῶς	met kracht
⁶ μικροῦ	bijna
⁷ διασπάομαι	uiteentrekken
⁸ φιλοτιμέομαι	wedijveren
⁹ ἄρτι ... ἄρτι	nu eens ... dan weer
¹⁰ ἄν	iteratief bij imperfectum
¹¹ ἐπικρατέω	zich meester maken van
¹² παρὰ μικρὸν	bijna
¹³ ὅλος	geheel
¹⁴ αὖθις	weer
¹⁵ βοάω	schreeuwen

τριών³ ἀντιποιοῖτο⁴. ἦν δὲ ἡ μὲν ἐργατικῆ⁵ καὶ ἀνδρική⁶ καὶ ἀύχμηρά⁷ τὴν κόμην⁸, τῷ χειρῶ⁹ τύλων¹⁰ ἀνάπλεως, διεζωσμένη¹¹ τὴν ἐσθῆτα, τιτάνου¹² καταγέμουσα¹³, οἷος ἦν ὁ θεῖος ὅποτε ξέοι¹⁴ τοὺς λίθους¹⁵. ἡ ἑτέρα δὲ μάλα εὐπρόσωπος¹⁶ καὶ τὸ σχῆμα εὐπρεπῆς¹⁷ καὶ κόσμιος¹⁸ τὴν ἀναβολήν¹⁹.

Vragen.

1. Zoek in de legende/mythe van Herakles en in de filosofie van Parmenides naar een vergelijkbare rol van twee vrouwen. Laat de overeenkomst en het verschil zien.
2. Loukianos past *variatio* toe in de zin καὶ γὰρ καὶ .. εἰχόμεν. Laat dat zien.

¹ κτάομαι	bezitten
² μάτην	voor niets, ijdel
³ ἀλλότριος	andermans
⁴ ἀντιποιοῖμαι τινος	aanspraak maken op
⁵ ἐργατικός	van arbeider
⁶ ἀνδρικός	manachtig
⁷ ἀύχμηρός	onverzorgd
⁸ κόμη	haar
⁹ τῷ χειρῶ	nom./acc. dual
¹⁰ τύλος	buil
¹¹ διεζωσμένη, διαζώννυμι	omgorden
¹² τίτάνος	kalk
¹³ καταγέμω τινος	vol zijn van
¹⁴ ξέω	schaven
¹⁵ λίθος	steen
¹⁶ εὐπρόσωπος	met mooi gelaat
¹⁷ εὐπρεπῆς	mooi
¹⁸ κόσμιος	sierlijk
¹⁹ ἀναβολή	mantel

3. Wat wordt bedoeld met διεζωσμένη en wanneer is daarvan sprake?
4. Geef kort het beeld weer van beide dames, dat Loukianos geeft.
5. Hoe laat Loukianos inderdaad zien, dat hij de droom nog helder voor ogen kan halen?
6. Benoem en verklaar: εἰλκόν, ἐπεκράτει, ὄλον, βούλοιτο, τὴν κόμην.

7 Τέλος¹ δ' οὖν ἐφιᾶσί² μοι δικάζειν³ ὁποτέρᾳ⁴ βουλοίμην συνεῖναι αὐτῶν. προτέρα δὲ ἢ σκληρὰ⁵ ἐκείνη καὶ ἀνδρώδης⁶ ἔλεξεν·

“Ἐγώ, φίλε παῖ, Ἐρμογλυφικῇ⁷ τέχνη εἰμί, ἦν χθὲς⁸ ἦρξα μανθάνειν, οἰκείᾳ⁹ τέ σοι καὶ συγγενῆς¹⁰ οἴκοθεν¹¹. ὁ τε γὰρ πάππος¹² σου—εἰποῦσα τοῦνομα τοῦ μητροπάτορος¹³—λιθοξόος¹⁴ ἦν καὶ τὸ θεῖον ἀμφοτέρω¹⁵ καὶ μάλα εὐδοκιμεῖτον¹ δι' ἡμᾶς.

¹ Τέλος	tenslotte
² ἐφίημι	toestaan
³ δικάζω	oordelen
⁴ ὁπότερος	wie van beiden
⁵ σκληρός	hard
⁶ ἀνδρώδης	mannelijk
⁷ Ἐρμογλυφικός	Steenhouwers-
⁸ χθὲς	gisteren
⁹ οἰκείος	verwant
¹⁰ συγγενῆς	verwant, eigen
¹¹ οἴκοθεν	van huis uit
¹² πάππος	grootvader
¹³ μητροπάτωρ	moeders vader
¹⁴ λιθοξόος	steenhouwer
¹⁵ dualis nom./acc.	

εἰ δ' ἐθέλεις λήρων² μὲν καὶ φληνάφων³ τῶν παρὰ ταύτης ἀπέχεσθαι⁴," –δείξασα τὴν ἑτέραν–“ἔπεσθαι δὲ καὶ συννοκεῖν ἐμοί, πρῶτα μὲν θρέψη⁵ γεννικῶς⁶ καὶ τοὺς ὤμους⁷ ἕξεις καρτερούς, φθόνου⁸ δὲ παντὸς ἀλλότριος⁹ ἔση¹⁰. καὶ οὐποτε ἄπει¹¹ ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπήν¹², τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους καταλιπών, οὐδὲ ἐπὶ¹³ λόγοις ... ἐπαινέσονταί¹⁴ σε πάντες.

Vragen.

1. Waarom noemt Beeldhouwkunst zich οἰκεία?
2. Wie wordt met ἡμᾶς bedoeld en hoe heet dat stijlmiddel?
3. Wie wordt bedoeld met ταύτης?
4. Waarom zou hij volgens Beeldhouwkunst van afgunst/jaloezie verstoken zijn?
5. Wat zou Beeldhouwkunst hebben tegen ἐπὶ¹⁵ λόγοις ... ἐπαινέσονταί? War biedt zij dan?
6. Benoem en verklaar: βουλοίμην, ἤρξω, συννοκεῖν,.

¹ εὐδοκιμεῖτον, εὐδοκιμέω	in aanzien staan
² λῆρος	geklets
³ φιλήναφος	geklets
⁴ ἀπέχομαι τινος	zich onthouden van
⁵ θρέψη <i>futurum van</i> τρέφομαι	opgroeien
⁶ γεννικῶς	edel, dapper, flink
⁷ ὤμος	schouder
⁸ φθόνος	afgunst
⁹ ἀλλότριος τινος	vreemd, afkerig van
¹⁰ ἔση, ἔσομαι, εἶμι	
¹¹ ἄπειμι	weggaan
¹² ἀλλοδαπή (γῆ)	vreemd
¹³ ἐπὶ τινι	om, wegens
¹⁴ ἐπαινέω	prijzen
¹⁵ ἐπὶ τινι	om, wegens

8 “Μὴ μυσσαχθῆς¹ δὲ τοῦ σχήματος² τὸ εὐτελές³ μηδὲ τῆς ἐσθῆτος τὸ πιναρόν⁴. ἀπὸ γὰρ τοιούτων ὀρμώμενος⁵ καὶ Φειδίας⁶ ἐκεῖνος ἔδειξε τὸν Δία καὶ Πολύκλειτος⁷ τὴν Ἥραν εἰργάσατο⁸ καὶ Μύρων⁹ ἐπηνέθη καὶ Πραξιτέλης¹⁰ ἔθαυμάσθη. προσκυνούονται¹¹ γοῦν οὗτοι μετὰ τῶν θεῶν. εἰ δὴ τούτων εἷς γένοιο, πῶς μὲν οὐ κλεινός¹² αὐτὸς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔσθι, ζηλωτὸν¹³ δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποδείξεις¹⁴, περιβλεπτον¹⁵ δὲ ἀποφανεῖς¹⁶ καὶ τὴν πατρίδα;”

¹ μυσσαχθῆς, ἐμυσσαχθης, μυσάττομαι afkeer hebben
van

² σχῆμα het uiterlijk

³ εὐτελής sober

⁴ πιναρός vuil

⁵ ὀρμάομαι vertrekken

⁶ Φειδίας *beroemde beeldhouwer t.t.v Perikles; heeft o.a. het Pallasbeeld van het Parthenon gemaakt*

⁷ Πολύκλειτος *beroemde beeldhouwer*

⁸ ἐργάζομαι maken

⁹ Μύρων *beeldhouwer van de beroemde Discuwerper*

¹⁰ Πραξιτέλης *beroemde beeldhouwer*

¹¹ προσκυνέω begroeten, vereren

¹² κλεινός beroemd

¹³ ζηλωτός benijd, afgunstwakkend

¹⁴ ἀποδείκνυμι maken

¹⁵ περιβλεπτός algemeen geacht en

bewonderd

¹⁶ ἀποφαίνω maken

Vragen.

1. Wat exact bedoelt Loukianos met ἔδειξε?
2. Welke twee stijlmiddelen zitten in de woorden ἐκεῖνος ἔδειξε τὸν Δία καὶ Πολύκλειτος¹ τὴν Ἥραν εἰργάσατο?
3. Welke uitspraak zou men als hybris kunnen opvatten? Hoe kun je die uitspraak uitleggen als niet godslasterlijk?
4. Welk stijlmiddelen zitten in de laatste zin?
5. Benoem en verklaar: μυσαχθῆς, ἔθαιμάσθη, γένοιο.

9 Ταῦτα καὶ ἔτι τούτων πλείονα διαπταίουςα² καὶ βαρβαρίζουσα³ πάμπολλα εἶπεν ἡ Τέχνη, μάλα δὴ σπουδῆ⁴ συνείρουσα⁵ καὶ πείθειν με πειρωμένη· ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι⁶ · τὰ πλεῖστα γὰρ ἤδη μου τὴν μνήμην⁷ διέφυγεν⁸.

Vragen.

1. Geef alle elementen weer, waaruit Loukianos' afwijzende houding ten aanzien van Beeldhouwkunst blijkt.
2. Benoem en verklaar: πειρωμένη, τὰ πλεῖστα, διέφυγεν.

10 Ἐπεὶ δ' οὖν ἐπαύσατο, ἄρχεται ἡ ἑτέρα ὥδέ

¹ Πολύκλειτος	<i>beroemde beeldhouwer</i>
² διαπταίω	<i>struikelen, stotteren</i>
³ βαρβαρίζω	<i>zich slecht uitdrukken</i>
⁴ σπουδή	<i>ernst</i>
⁵ συνείρω	<i>doorlopend spreken</i>
⁶ μέμνημαι, μιμνήσκομαι	<i>zich herinneren</i>
⁷ μνήμη	<i>herinnering</i>
⁸ διαφεύγω	<i>ontsnappen</i>

πως·

“Ἐγὼ δέ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμι ἤδη συνήθης¹
σοι καὶ γνωρίμη², εἰ καὶ μηδέπω εἰς τέλος³ μου
πεπειράσασα⁴. ἡλικία⁵ μὲν οὖν τὰ ἀγαθὰ ποριῆ⁶
λιθοξόος⁷ γενόμενος, αὕτη προείρηκεν⁸. οὐδὲν γὰρ
ὅτι μὴ ἐργάτης⁹ ἔση τῷ σώματι πονῶν¹⁰ κὰν¹¹ τούτω
τὴν ἅπασαν ἐλπίδα¹² τοῦ βίου τεθειμένος¹³, ἀφανῆς¹⁴
μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγα καὶ ἀγεννή¹⁵ λαμβάνων,
ταπεινός¹⁶ τὴν γνώμη¹⁷, εὐτελής¹⁸ δὲ τὴν πρόοδον¹⁹,
οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος²⁰ οὔτε ἐχθροῖς φοβερὸς
οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός, ἀλλ' αὐτὸ μόνον
ἐργάτης καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου²¹ εἷς, αἶ

¹ συνήθης τινι	eigen aan
² γνωρίμος	bekend
³ τέλος	einde
⁴ πειράομαι τινος	iets proberen
⁵ ἡλικίος	hoe groot
⁶ πορίζω	verschaffen
⁷ λιθοξόος	steenhouwer
⁸ προείρηκεν <i>perf.</i> , προλέγω	voorspellen
⁹ ἐργάτης	arbeider
¹⁰ πονέω	zich inspannen
¹¹ κὰν = καὶ ἐν	
¹² ἐλπίς	hoop, verwachting
¹³ τεθειμένος <i>part. perf.</i> , τιθέμαι	
¹⁴ ἀφανῆς	onaanzienlijk
¹⁵ ἀγεννής	onaanzienlijk
¹⁶ ταπεινός	laag
¹⁷ γνώμη	inzicht
¹⁸ εὐτελής	eenvoudig
¹⁹ πρόοδος	ontwikkeling
²⁰ ἐπιδικάσιμος	populair
²¹ δῆμος	de grote massa

τὸν προὔχοντα¹ ὑποπτήσων² καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον
θεραπεύων, λαγῶ³ βίον ζῶν καὶ τοῦ κρείττονος⁴
ἔρμαιον⁵ ὦν· εἰ δὲ καὶ Φειδίας ἢ Πολύ-
κλειτος γένοιο καὶ πολλὰ θαυμαστὰ⁶ ἐξεργάσαιο,
τὴν μὲν τέχνην ἅπαντες ἐπαινέσονται, οὐκ ἔστι
δὲ ὅστις τῶν ιδόντων, εἰ νοῦν ἔχοι, εὔξαιτ'⁷ ἂν σοὶ
ὅμοιος⁸ γενέσθαι· οἷος γὰρ ἂν ἦς, βάνασος⁹ καὶ
χειρῶναξ¹⁰ καὶ ἀποχειροβίωτος¹¹ νομισθήση¹².

Vragen.

1. Welk verwijt maakt Paideia haar tegenstandster?
2. Opvallend is, dat Paideia tegen haar opponente juist o.a. die argumenten gebruikt, die Loukianos' vader juist voor de beeldhouwkunst gebruikt. Welke?
3. Waarom zou Loukianos ἐχθροῖς φοβερὸς zijn, als hij Paideia zou volgen?
4. Ook het argument, waarmee Beeldhouwkunst Loukianos probeert te paaien, veegt Paideia van tafel. Wat is haar redenering?

¹ προέχω τι	uitmunten in iets
² ὑποπτήσσω	wegduiken
³ λαγῶς, λαγῶ	haas
⁴ κρείττων	machtiger
⁵ ἔρμαιον	buitenkansje
⁶ θαυμαστός	bewonderenswaardige
⁷ εὔχομαι	bidden
⁸ ὅμοιος τι	gelijk aan
⁹ βάνασος	ambachtsman
¹⁰ χειρῶναξ	handwerker
¹¹ ἀποχειροβίωτος	van de handenlevend
¹² νομισθήση, νομίζω	menen, beschouwen als

5. Benoem en verklaar: προὔχοντα, κρείττονος, ἰδόντων, ἧς, νομισθήση.

11. “Ἦν δ' ἔμοι πείθη, πρῶτον μὲν σοι πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν¹ ἀνδρῶν ἔργα καὶ πράξεις² θαυμαστάς καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγελῶ³, καὶ πάντων ὡς εἰπεῖν⁴ ἔμπειρον⁵ ἀποφανῶ⁶, καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σοι κυριώτατόν⁷ ἐστι, κατακοσμήσω⁸ πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι⁹–σωφροσύνη¹⁰, δικαιοσύνη¹¹, εὐσεβεία¹², πραότις¹³, ἐπιεικεία¹⁴, συνέσει¹⁵, καρτερία¹⁶, τῷ τῶν καλῶν ἔρωτι¹⁷, τῇ πρὸς τὰ σεμνότατα¹⁸ ὀρμῇ¹⁹. ταῦτα γὰρ ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκήρατος²⁰ ὡς ἀληθῶς²¹

¹ παλαιός	oud, eertijds
² πράξις	daad
³ ἀπαγγελῶ, ἀπαγγέλλω	berichten, vertellen
⁴ ὡς εἰπεῖν	<i>inf. finalis</i> : om zo te zeggen
⁵ ἔμπειρος	ervaren
⁶ ἀποφανῶ, ἀποφαίνω	maken
⁷ κύριος	macht hebbend
⁸ κατακοσμέω	versieren
⁹ κόσμημα	sieraad
¹⁰ σωφροσύνη	bezonnenheid
¹¹ δικαιοσύνη	rechtvaardigheid
¹² εὐσεβεία	vroomheid
¹³ πραότις	zachtmoedigheid
¹⁴ ἐπιεικεία	fatsoen
¹⁵ συνέσις	begrip
¹⁶ καρτερία	kracht
¹⁷ ἔρως	liefde, verlangen
¹⁸ σεμνός	eerbiedwaardig
¹⁹ ὀρμή	aandrang
²⁰ ἀκήρατος	zuiver
²¹ ὡς ἀληθῶς	werkelijk

κόσμος¹. λήσει² δέ σε οὔτε παλαιὸν³ οὐδὲν οὔτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προόψει⁴ μετ' ἐμοῦ, καὶ ὅλως⁵ ἅπαντα ὅποσα ἐστί, τὰ τε θεῖα⁶ τὰ τ' ἀνθρώπινα⁷, οὐκ εἰς μακρὰν⁸ σε διδάξομαι⁹.

Vragen.

1. Wat belooft Paideia Loukianos precies?
2. Met welk woord kan men δικαιοσύνη¹⁰, εὐσεβεία¹¹, πραότητι¹², ἐπιεικεία¹³, σύνεσι¹⁴, καρτερία samenvatten?
3. Benoem en verklaar: πείθη, πράξεις, κυριώτατόν.

12 “Καὶ ὁ νῦν πένης¹⁵ ὁ τοῦ¹⁶ δεῖνος, ὁ βουλευσάμενός τι περὶ ἀγεννοῦς¹⁷ οὔτω τέχνης, μετ' ὀλίγον¹⁸ ἅπασι

¹ κόσμος	tooi, orde
² λανθάνω, fut. λήσω	ontgaan
³ παλαιός	oud, eertijds
⁴ προόψει fut. 2 ^e s. m van προοράω	van te voren zien
⁵ ὅλως	geheel
⁶ θεῖος	goddelijk
⁷ ἀνθρώπινος	menselijk
⁸ οὐκ εἰς μακρὰν	op korte termijn
⁹ διδάσκω	onderwijzen
¹⁰ δικαιοσύνη	rechtvaardigheid
¹¹ εὐσεβεία	vroomheid
¹² πραότης	zachtmoedigheid
¹³ ἐπιεικεία	fatsoen
¹⁴ σύνεσις	begrip
¹⁵ πένης	arm; lees σὺ, ὁ νῦν πένης ..
¹⁶ τοῦ	gen. respectus: in dit opzicht
¹⁷ ἀγεννής	onaanzienlijk
¹⁸ οὐκ εἰς μακρὰν	zul aan χρόνον

ζηλωτὸς¹ καὶ ἐπίφθονος² ἔση, τιμώμενος καὶ ἐπαινούμενος καὶ ἐπὶ³ τοῖς ἀρίστοις εὐδοκιμῶν καὶ ὑπὸ τῶν γένει καὶ πλούτῳ⁴ προὔχόντων⁵ ἀποβλεπόμενος⁶, ἐσθῆτα μὲν τοιαύτην ἀμπεχόμενος⁷,” – δείξασα τὴν ἑαυτῆς· πάνυ δὲ λαμπρὰν ἐφόρει⁸– “ἀρχῆς⁹ δὲ καὶ προεδρίας¹⁰ ἀξιούμενος¹¹. κἄν που ἀποδημῆς¹², οὐδ’ ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς¹³ ἀγνώως¹⁴ οὐδ’ ἀφανῆς¹⁵ ἔση· τοιαῦτά σοι περιθήσω¹⁶ τὰ γνωρίσματα¹⁷ ὥστε τῶν ὁρώντων ἕκαστος τὸν πλησίον¹⁸ κινήσας¹⁹ δείξει σε τῷ δακτύλῳ²⁰, ‘Οὗτος ἐκεῖνος’ λέγων. ἂν δέ τι σπουδῆς ἄξιον²¹ ἦ τοὺς φίλους ἢ καὶ τὴν πόλιν ὅλην²² καταλαμβάνη, εἰς σὲ πάντες

¹ ζηλωτὸς	benijd
² ἐπίφθονος	afgunst opwekkend
³ ἐπὶ τινι	bij
⁴ πλούτος	rijkdom
⁵ προέχω τινι	uitsteken in
⁶ ἀποβλέπομαι	bewonderd worden
⁷ ἀμπέχομαι	om hebben
⁸ φορέω	dragen
⁹ ἀρχή	ambt
¹⁰ προεδρία	voorzitterschap
¹¹ ἀξιόω τινα τινος	iemand iets waardig achten
¹² ἀποδημέω	niet in het land zijn
¹³ ἀλλοδαπή γῆ	vreemd land
¹⁴ ἀγνώως	onbekend
¹⁵ ἀφανῆς	onaanzienlijk
¹⁶ περιτίθημι	omdoen
¹⁷ γνώρισμα	kenmerk
¹⁸ πλησίος	dichtbij
¹⁹ κινέω	bewegen
²⁰ δάκτυλος	vinger
²¹ ἄξιος τινος	iets waardig
²² ὅλος	geheel

ἀποβλέπονται· κἄν πού τι λέγων τύχης, κεχηνότες¹ οἱ πολλοὶ ἀκούσονται, θαυμάζοντες καὶ εὐδαιμονίζοντές² σε τῆς δυνάμεως³ τῶν λόγων καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐποτίας⁴. ὁ⁵ δὲ λέγουσιν, ὡς ἄρα καὶ ἀθάνατοι γίνονται τινες ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτό σοι περιποιήσω⁶. καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ἐκ τοῦ βίου ἀπέλθης, οὔποτε παύση συνῶν⁷ τοῖς πεπαιδευμένοις⁸ καὶ προσομιλῶν⁹ τοῖς ἀρίστοις. ὁρᾷς τὸν Δημοσθένην¹⁰ ἐκείνον, τίνος υἱὸν ὄντα ἐγὼ ἠλίκον¹¹ ἐποίησα. ὁρᾷς τὸν Αἰσχίνην¹², ὡς τυμπανιστρία¹³ υἱὸς ἦν, ἀλλ' ὅμως αὐτὸν δι' ἐμὲ Φίλιππος¹⁴ ἐθεράπευεν. ὁ δὲ Σωκράτης καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆ Ἑρμογλυφικῆ¹ ταύτη τραφεῖς², ἐπειδὴ

-
¹ κέχηνα <i>perf. van</i> χάσκω	de mond wijd open hebben
² εὐδαιμονίζω	gelukkig prijzen
³ δυνάμις	macht
⁴ εὐποτία	voorspoed
⁵ ὁ	<i>pron. rel. met ingesloten antecedent:</i> wat
⁶ περιποιέω	verschaffen
⁷ σύνειμι τινι	verkeren met
⁸ παιδεύω	opvoeden
⁹ προσομιλέω τινι	omgaan met
¹⁰ Δημοσθένης	de grootste Griekse redenaar ooit, leefde in de 4 ^e eeuw v.Chr., tegenstander van Philippos en Alexander van Macedonië
¹¹ ἠλίκος	hoe groot
¹² Αἰσχίνης	grote Griekse redenaar van de 4 ^e eeuw, voorstander van Philippos
¹³ τυμπανιστρία	paukeniste
¹⁴ Φίλιππος	<i>koning van Macedonië en vader van Alexander</i>

τάχιστα³ συνῆκεν⁴ τοῦ κρείττονος καὶ δραπετεύσας⁵
παρ’ αὐτῆς ηἴτομόλησεν⁶ ὡς⁷ ἐμέ, ἀκούεις ὡς παρὰ
πάντων ἄδεται⁸.

Vragen.

1. Wat wordt bedoeld met τοῦ⁹ δεῖνος?
2. Waarop wordt gedoeld met ἀγεννοῦς¹⁰ οὕτω τέχνης?
3. Welke kleding wordt bedoeld met τοιαύτην? Waaruit maak je dat op?
4. Het beeld van wat voor persoon schetst Paideia voor Loukianos in paragraaf 12? Waaruit blijkt dat in deze paragraaf ook? Geef twee voorbeelden.
5. Paideia besluit paragraaf met Sokrates. Waarom?
6. Benoem en verklaar: ἀπέλθης, παύση, συνῆκεν, κρείττονος.

13. “Ἄφεις¹¹ δὲ αὖ τοὺς τηλικούτους¹² καὶ τοιούτους¹³
ἄνδρας καὶ πράξεις¹ λαμπρὰς καὶ λόγους σεμνοῦς² καὶ

¹ Ερμογλυφική	Vrouwe Beeldhouwkunst
² τρέφω <i>aor. P.</i> ἐτρέφην	opvoeden
³ ἐπειδὴ τάχιστα	zodra als
⁴ συνίημι τινος	luisteren naar
⁵ δραπετεύω	weglopen
⁶ αὐτομολέω	overlopen
⁷ ὡς τινα	naar
⁸ ἄδω	bezingen
⁹ τοῦ	<i>gen. respectus:</i> in dit opzicht
¹⁰ ἀγεννής	onaanzienlijk
¹¹ ἀφίημι	weglaten
¹² τηλικούτος	zo oud
¹³ τοιούτος	zodanig

σχῆμα³ εὐπρεπὲς⁴ καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ ἔπαινον καὶ προεδρίας⁵ καὶ δύναμιν καὶ ἀρχὰς καὶ τὸ ἐπὶ⁶ λόγοις εὐδοκιμεῖν⁷ καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει⁸ εὐδαιμονίζεσθαι⁹, χιτώνιον¹⁰ τι πιναρὸν¹¹ ἐνδύση¹² καὶ σχῆμα δουλοπρεπὲς¹³ ἀναλήψη¹⁴ καὶ μοχλία¹⁵ καὶ γλυφεῖα¹⁶ καὶ κοπέας¹⁷ καὶ κολαπτῆρας¹⁸ ἐν ταῖν χεροῖν ἕξεις κάτω¹⁹ νενευκῶς²⁰ εἰς τὸ ἔργον, χαμαιπετῆς²¹ καὶ χαμαίζηλος²² καὶ πάντα τρόπον²³ ταπεινός²⁴, ἀνακύπτων²⁵ δὲ οὐδέποτε

1	πρᾶξις	handeling
2	σεμνός	eerbiedwaardig
3	σχῆμα	schoonheid, vorm
4	εὐπρεπέης	schoonschijnend
5	προεδρία	voorzittersschap
6	ἐπὶ τι	om
7	εὐδοκιμέω	in aanzien staan
8	σύνεσις	begrip
9	εὐδαιμονίζω	gelukkig prijzen
10	χιτώνιον	manteltje
11	πιναρός	vuil
12	ἐνδύομαι	aantrekken
13	δουλοπρεπέης	een slaaf passend
14	ἀναλήψομαι fut. van ἀναλαμβάνω	krijgen
15	μοχλία	hefboompje
16	γλυφεῖον	beitel
17	κοπέυς	beitel
18	κολαπτῆρ	steenhouwersbeitel
19	κάτω	naar beneden
20	νενευκῶς, νεύω	knikken
21	χαμαιπετῆς	op de grond gevallen
22	χαμαίζηλος	verachtelijk, goedkoop
23	τρόπος	wijze
24	ταπεινός	laag
25	ἀνακύπτω	het hoofd omhoog steken

οὐδὲ ἀνδρῶδες οὐδὲ ἐλεύθερον οὐδὲν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα ὅπως εὐρυθμα¹ καὶ εὐσχήμονα ἔσται σοὶ προνοῶν, ὅπως δὲ αὐτὸς εὐρυθμὸς τε καὶ κόσμιος² ἔσῃ, ἦκιστα³ πεφροντικῶς⁴, ἀλλ' ἀτιμότερον⁵ ποιῶν σεαυτὸν λίθων⁶."

Vragen.

1. Welke twee stijlmiddelen domineren in deze paragraaf?
 2. Welke twee waardeaspecten stelt Paideia in deze paragraaf duidelijk tegenover elkaar?
 3. Benoem en verklaar: χεροῖν , ἔση, λίθων.
14. Ταῦτα ἔτι λεγούσης αὐτῆς οὐ περιμείνας ἐγὼ τὸ τέλος⁷ τῶν λόγων ἀναστάς ἀπεφηνάμην⁸, καὶ τὴν ἄμορφον⁹ ἐκείνην καὶ ἐργατικὴν¹⁰ ἀπολιπὼν μετέβαινον¹¹ πρὸς τὴν Παιδείαν μάλα γεγηθῶς¹², καὶ μάλιστα ἐπεὶ μοι καὶ εἰς νοῦν ἦλθεν ἡ σκυτάλη¹³ καὶ ὅτι πληγὰς¹ εὐθύς οὐκ ὀλίγας ἀρχομένῳ μοι

¹ εὐρυθμος	goed geproportioneerd
² κόσμιος	sierlijk
³ ἦκιστα	geenszins
⁴ φροντίζω	zich zorgen maken
⁵ ἄτιμος	ongeëerd
⁶ λίθος	steen
⁷ τέλος	eind
⁸ ἀποφαίνομαι	een vonnis vellen
⁹ ἄμορφος	vormloos, lelijk
¹⁰ ἐργατικός	arbeiders-
¹¹ μεταβαίνω	overlopen
¹² γεγηθῶς, <i>perf.</i> γέγηθα	blij zijn
¹³ σκυτάλη	knots

χθές² ἐνετρίψατο³. ἡ δὲ ἀπολειφθεῖσα τὸ μὲν
 πρῶτον ἠγανάκτει⁴ καὶ τῷ χειρῶ⁵ συνεκρότει⁶ καὶ
 τοὺς ὀδόντας⁷ συνέπριε⁸. τέλος⁹ δέ, ὥσπερ τὴν
 Νιόβην¹⁰ ἀκούομεν, ἐπεπήγει¹¹ καὶ εἰς λίθον μετε-
 βέβλητο¹². εἰ δὲ παράδοξα¹³ ἔπαθε, μὴ ἀπιστή-
 σητε¹⁴. θαυματοποιοὶ γὰρ οἱ ὄνειροι.

Vragen.

1. Loukianos' uiteindelijke keuze wordt enigszins humoristisch beargumenteerd. Laat dat zien.
2. Loukianos' droom krijgt een ietwat mythisch karakter. Hoe? Loukianos geeft, dat ook zelf aan. Hoe?
3. Benoem en verklaar: ἀπολειφθεῖσα, ἠγανάκτει, ἔπαθε, ἀπιστήσητε.

15. Ἡ ἑτέρα δὲ πρὸς με ἀπιδούσα, “Τοιγαροῦν ¹

¹ πληγή	klap
² χθές	gisteren
³ ἐντρίβομαι τινι	een klap berokkenen
⁴ ἀγανακτέω	zich ergeren
⁵ τῷ χειρῶ	dualis acc./nom.
⁶ συγκροτέω	samenslaan
⁷ ὀδῶν	tand
⁸ συμπρίω	knarsen
⁹ τέλος	tenslotte
¹⁰ Νιόβη	Niobe: koningin van Thebe, door Apollo en Artemis van haar kinderen (14) beroofd, omdat zijn hun moeder beledigd had
¹¹ πηγνύμαι, perf. πέπηγα	stijf worden
¹² μεταβάλλομαι εἰς τι	veranderen in
¹³ παράδοξος	ongelofelijk, onverwacht
¹⁴ ἀπιστέω	niet geloven

ἀμείψομαί² σε," ἔφη, "τῆσδε τῆς δικαιοσύνης, ὅτι
καλῶς τὴν δίκην ἐδίκασας³, καὶ ἐλθὲ ἤδη, ἐπίβηθι⁴
τούτου τοῦ ὀχήματος⁵," –δείξασά τι ὄχημα ὑπο-
πτέρων⁶ ἵππων τινῶν τῷ Πηγάσῳ⁷ εὐοκόντων⁸–
"ὅπως εἰδῆς⁹ οἶα¹⁰ καὶ ἡλίκα¹¹ μὴ ἀκολουθήσας¹² ἐμοὶ
ἀγνοήσῃς¹³ ἔμελλες." ἐπεὶ δὲ ἀνῆλθον, ἡ μὲν
ἤλαυνε¹⁴ καὶ ὑφηνιόχει¹⁵, ἀρθεῖς¹⁶ δὲ εἰς ὕψος¹⁷ ἐγὼ
ἐπεσκόπουν¹⁸ ἀπὸ τῆς ἕω¹⁹ ἀρξάμενος ἄχρι πρὸς²⁰ τὰ
ἐσπέρια²¹ πόλεις καὶ ἔθνη καὶ δήμους, καθάπερ¹ ὁ
Τριπτόλεμος² ἀποσπείρων³ τι εἰς τὴν γῆν. οὐκέτι

¹ Τοιγαροῦν	daarom dan
² ἀμείβομαι τινα τινος	iemand danken wegens
³ δίκην δικάζω	vonnis vellen
⁴ ἐπιβαίνω τινος	iets bestijgen
⁵ ὄχημα τό	wagen, vervoermiddel
⁶ ὑπόπτερος	gevleugeld
⁷ Πήγασος	Pegasos, <i>het mythische,</i> <i>gevleugelde paard</i>
⁸ ἔοικα τινι	lijken op
⁹ οἶδα, <i>conj.</i> εἶδω	
¹⁰ οἶος	hoedanig, wat voor een, zodanig als
¹¹ ἡλίκος	hoe groot
¹² ἀκολουθέω τινι	iemand volgen
¹³ ἀγνοέω	niet weten
¹⁴ ἐλαύνω	rijden
¹⁵ ὑφηνιοχέω	van achteren mennen
¹⁶ αἶρω	optillen
¹⁷ ὕψος	hoogte
¹⁸ ἐπισκοπέω	kijken op
¹⁹ ἕως ἡ	dageraad, oosten
²⁰ ἄχρι πρὸς τι	helemaal tot
²¹ ἐσπέριος	avond-

μέντοι μέμνημαι⁴ ὅ τι τὸ σπειρόμενον ἐκεῖνο ἦν,
πλὴν⁵ τοῦτο μόνον ὅτι κάτωθεν⁶ ἀφορῶντες ἄνθρω-
ποι ἐπήνουν καὶ μετ' εὐφημίας⁷ καθ'⁸ οὓς γενοίμην
τῆ πτήσει⁹ παρ' ἐπέμπον.

Vragen.

1. De zinsnede οἷα¹⁰ καὶ ἡλίκα¹¹ μὴ ἀκολουθήσας¹² ἐμοὶ ἀγνοήσιν¹³ ἔμελλες zou je kunnen uitleggen als een litotes. Laat dat zien.
2. Waaruit blijkt in deze paragraaf, dat Paideia geen loze woorden had gesproken?
3. Benoem en verklaar: ἀγνοήσιν, ἀρθεις, ἐπήνουν, γενοίμην.

¹ καθάπερ	precies zoals
² Τριπτόλεμος	<i>De zoon van Keleos, den koning van Eleusis, en Metaneira, de lieveling van Demeter en de stichter der Eleusinische mysteriën. Hem wordt de uitvinding van den ploeg en de verspreiding van den akkerbouw en der zich daaraan vastknopende beschaving toegeschreven.</i>
³ ἀποσπείρω	zaaien
⁴ μέμνημαι	perf. van μιμνήσκομαι zich in herinnering brengen
⁵ πλὴν	behalve
⁶ κάτωθεν	van beneden
⁷ εὐφημία	gelukwens
⁸ κατά τι	verspreid over, ergens in
⁹ πτήσις	het vliegen
¹⁰ οἷος	hoedanig, wat voor een, zodanig als
¹¹ ἡλικός	hoe groot
¹² ἀκολουθέω τινι	iemand volgen
¹³ ἀγνοέω	niet weten

16. Δείξασα δέ μοι τὰ τοσαῦτα καὶ με τοῖς ἐπαινοῦ-
 σιν ἐκείνοις ἐπανήγαγεν¹ αὐθις, οὐκέτι τὴν αὐτὴν
 ἐσθῆτα ἐκείνην ἐνδεδυκότα² ἦν εἶχον ἀφιπτάμενος³,
 ἀλλὰ μοι ἐδόκουν εὐπάρυφος⁴ τις ἐπανήκειν⁵.
 καταλαβοῦσα οὖν καὶ τὸν πατέρα ἐστῶτα⁶ καὶ
 περιμένοντα ἐδείκνυεν αὐτῷ ἐκείνη τὴν ἐσθῆτα
 καὶ μέ, οἷος⁷ ἦκοιμι, καὶ τι καὶ ὑπέμνησεν⁸ οἷα
 μικροῦ δεῖν⁹ περὶ ἐμοῦ ἐβουλεύσαντο.

Vragen.

1. Toon in de eerste zin van deze paragraaf het chiasme aan.
2. Loukianos maakt zich in deze paragraaf een beetje schuldig aan wraak. Hoe?
3. Benoem en verklaar: ἐπανήγαγεν, ἐστῶτα, ἦκοιμι, ἐβουλεύσαντο.

17. Ταῦτα μέμνημαι ἰδὼν ἀντίπαις¹⁰ ἔτι ὢν, ἐμοὶ
 δοκεῖν¹¹ ἑκταραχθεῖς¹ πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον.

¹ ἐπανάγω	terugbrengen
² ἐνδύομαι, ἐνδέδουκα	aantrekken
³ ἀφιπτάμαι	wegvliegen
⁴ εὐπάρυφος	voornaam, met een schoon klee
⁵ ἐπανήκειν	weer terugkomen
⁶ ἵσταμαι, ἕστηκα	
⁷ οἷος	hoedanig, wat voor een, zodanig als
⁸ ὑπομιμνήσκω	in herinnering brengen
⁹ μικροῦ δεῖν	bijna
¹⁰ ἀντίπαις	nog bijna een kind
¹¹ ἐμοὶ δοκεῖν	naar mij toeschijnt

Μεταξὺ² δὲ λέγοντος³, “Ἡράκλεις⁴,” ἔφη τις,
 “ὡς μακρὸν⁵ τὸ ἐνύπνιον καὶ δικανικόν⁶.” εἶτ’
 ἄλλος ὑπέκρουσε⁷, “Χειμερινὸς⁸ ὄνειρος, ὅτε μή-
 κισται⁹ εἰσιν αἱ νύκτες, ἢ τάχα που¹⁰ τριέσπερος¹¹,
 ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς¹², καὶ αὐτός ἐστι. τί δ’ οὖν
 ἐπῆλθεν αὐτῷ ληρῆσαι¹³ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς καὶ
 μνησθῆναι παιδικῆς¹⁴ νυκτὸς καὶ ὀνείρων παλαιῶν
 καὶ γεγηρακότων¹⁵; ἔωλος¹⁶ γὰρ ἢ ψυχρολογία¹⁷. μὴ¹⁸
 ὀνείρων τινὰς ὑποκριτὰς¹⁹ ἡμᾶς ὑπείληφεν²⁰,” οὐκ,
 ὦγαθέ²¹. οὐδὲ γὰρ ὁ Ξενοφῶν¹ ποτε διηγούμενος² τὸ

¹ ἑκταράττω πρὸς τι	verbijsteren naar aanleiding van
² Μεταξὺ	intussen
³ <i>vul aan</i> ἐμοῦ	
⁴ Ἡράκλεις voc.	O Herakles = Jemig de pemig
⁵ μακρός	lang
⁶ δικανικός	advocaterig, kleinzielig
⁷ ὑποκρούω	antwoorden
⁸ Χειμερινὸς	winter-
⁹ μήκιστος	zeer lang
¹⁰ τάχα που	misschien
¹¹ τριέσπερος	bij herhaling in drie nachten
¹² Ἡρακλῆς	de geschiedenis van Herakles
¹³ ληρέω	kletsen
¹⁴ παιδικός	kinder-
¹⁵ γήρασκω	ouder worden
¹⁶ ἔωλος	oudbakken
¹⁷ ψυχρολογία	onzin
¹⁸ μὴ;	Toch niet?
¹⁹ ὑποκριτής	toneelspeler
²⁰ ὑπολαμβάνω	menen
²¹ ὦγαθέ = ὦ ἀγαθέ	

ένύπνιον, ὡς ἐδόκει αὐτῷ κεραυνός³ ἐμπεσὼν καίειν⁴
 τὴν πατρῶαν⁵ οἰκίαν καὶ τὰ ἄλλα, –ἴστε γάρ– οὐχ
 ὑπόκρισιν⁶ τὴν ὄψιν⁷ οὐδ’ ὡς φλυαρεῖν⁸ ἐγνωκῶς⁹ αὐτὰ
 διεξῆει¹⁰, καὶ ταῦτα¹¹ ἐν πολέμῳ καὶ ἀπογνώσει¹²
 πραγμάτων, περιεστώτων¹³ πολεμίων,
 ἀλλὰ τι καὶ χρήσιμον¹⁴ εἶχεν ἢ διήγησις¹⁵.

Vragen.

1. ὡς μακρόν¹⁶ τὸ ένύπνιον καὶ δικανικόν. Hiervoor was Loukianos in par. 5 al bang. Uit welke twee woorden blijkt dat?
2. De reactie van zijn toehoorders behelst tevens een oordeel over zijn verhaal. Welk?

¹ Ξενοφῶν	Xenofon, beroemd veldheer die een Grieks huurlingenleger uit Perzië terug heeft gebracht naar de Griekse wereld, tevens was hij een leerling van Sokrates
² διηγοῦμαι	beschrijven
³ κεραυνός	bliksem
⁴ καίω	in brand steken
⁵ πατρώος	vaderlijk
⁶ ὑπόκρισις	toneelspel
⁷ ὄψις	gezicht
⁸ φλυαρέω	bazelen
⁹ γινώσκω	inzien
¹⁰ διέξειμι	behandelen
¹¹ καὶ ταῦτα	en dat nog wel
¹² ἀπόγνωσις	het wanhopen
¹³ περιίσταμαι	gaan staan rondom
¹⁴ χρήσιμος	nuttig
¹⁵ διήγησις	beschrijving
¹⁶ μακρός	lang

3. Wat was volgens zijn gehoor het verschil tussen Loukianos' relaas en dat van Xenofon?

4. Benoem en verklaar: διεξήγει, ἐγνωκῶς, πραγμάτων, περιεστώτων.

18. Καὶ τοίνυν καγὼ τοῦτον τὸν ὄνειρον ὑμῖν διηγησάμην ἐκείνου ἕνεκα, ὅπως οἱ νέοι πρὸς τὰ βελτίω¹ τρέπωνται² καὶ παιδείας³ ἔχωνται⁴, καὶ μάλιστα εἴ τις αὐτῶν ὑπὸ πενίας⁵ ἐθελοκακεῖ⁶ καὶ πρὸς τὴν ἥττω⁷ ἀποκλίνει⁸, φύσιν⁹ οὐκ ἀγεννή¹⁰ διαφθειρῶν. ἐπιρρωσθήσεται¹¹ εὖ οἶδ'¹² ὅτι κάκεῖνος ἀκούσας τοῦ μύθου, ἱκανὸν¹³ ἑαυτῷ παράδειγμα¹⁴ ἐμὲ προστησάμενος¹⁵, ἐννοῶν¹⁶ οἷος μὲν ὦν πρὸς τὰ κάλλιστα ὠρμησα¹ καὶ παιδείας ἐπεθύμησα², μηδὲν ἀποδειλιάσας³ πρὸς τὴν πενίαν τὴν τότε, οἷος δὲ πρὸς ὑμᾶς ἐπανελήλυθα⁴, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο,

¹ βελτίων	beter
² τρέπομαι	zich wenden
³ παιδεία	opvoeding
⁴ ἔχομαι τινος	zich vasthouden aan
⁵ πενία	gebrek
⁶ ἐθελοκακέω	met opzet slecht zijn
⁷ ἥττων	minder
⁸ ἀποκλίνω	neigen
⁹ φύσις	aard, natuur
¹⁰ ἀγεννής	onaanzienlijk
¹¹ ἐπιρρώννυμι	sterken
¹² εὖ οἶδ' ὅτι	dat weet ik goed; zet deze woorden voorop in de zin
¹³ ἱκανός	voldoende
¹⁴ παράδειγμα	voorbeeld
¹⁵ προίσταμαι	zich voor ogen stellen
¹⁶ ἐννοέω	indenken, bedenken

οὐδενὸς γούν τῶν λιθογλύφων⁵ ἄδοξότερος⁶.

¹ ὀρμάω	opbreken, zich op weg begeven
² ἐπιθυμέω	begeren
³ ἀποδειλιάω	terugdeinzen voor
⁴ ἐπανελήλυθα, ἐπανερχομαι	terugkeren
⁵ λιθογλύφος	steenhouwer
⁶ ἄδοξος	onaanzienlijk

Loukianos' droom

Ik was nog maar net opgehouden naar scholen te gaan, omdat ik al qua leeftijd bijna volwassen was en mijn vader was met vrienden aan het bekijken, wat hij mij ook maar zou laten onderwijzen. De meesten dan scheen opleiding zowel veel inspanning als veel tijd en niet geringe uitgaven en een schitterende positie te vereisen, maar onze financiële situatie scheen gering te zijn en om snelle hulp te vragen. Het scheen hun toe, dat als ik een vaardigheid van die ambachtslui zou leren, ik in eerste instantie onmiddellijk voldoende geld zou hebben van de kant van dat ambacht en dat ik niet meer terwijl ik zo oud was, thuis zou eten en dat ik op korte termijn ook mijn vader zou verblijden door steeds mijn loon af te dragen

2. Het begin van een tweede onderzoek werd voorgesteld, wat het beste en makkelijkste vak was om te leren, terwijl het en bij een vrij man paste en een choregie voor het grijpen had en voldoende inkomsten. Welnu, terwijl de een dit de ander dat adviseerde, al naar gelang een ieder een mening of ervaring had, zei mijn vader, toen hij naar mijn oom ter zijde had gekeken – want mijn oom van moeders zijde was aanwezig; hij meende een zeer goed beeldhouwer te zijn – het is niet geoorloofd dat hij een ander vak leert, terwijl jij er bent, maar kom op, neem hem mee (nadat hij mij had laten zien), neem hem bij je en leer hem een goede stenenbewerker te zijn en samenvoeger en beeldhouwer. Want hij kan ook dat, omdat hij, zoals je weet een handige natuur heeft. Hij maakte dat op aan de hand van mijn gespeel met was. Want wanneer ik door mijn leraren weggestuurd werd, boetseerde ik telkens was schavend hetzij runderen of paarden of ook bij Zeus mensen, terwijl zij leken, zoals ze mijn vader toeschenen. Daarom kreeg ik van mijn leraren klappen, maar toen

waren ook die dingen reden tot lof ten aanzien van mijn talent en ik koesterde bij mij goede hoop, dat ik dat vak snel zou leren, opgrond tenminste van die boetseerkunst.

3. Tegelijk dan scheen het een geschikte dag met het vak te beginnen en ik was aan mijn oom toevertrouwd, terwijl ik bij Zeus mij niet zeer ergerde over de zaak, maar het scheen mij toe een niet vervelend spel/vermakelijkheid en vertoon te hebben tegenover mijn leeftijdgenoten, als ik zou blijken goden te snijden en enige kleine beeldje te maken voor mijzelf en voor hen, die ik verkoos. Aan de beginnelingen viel dit/het volgende als eerste en gewone taak te beurt; want nadat mijn oom mij een beitel gegeven had, beval hij mij zacht een stenen plaat, die in het midden lag, te raken daarbij het gezegde zeggend: "Geloof me, het begin is de helft van elk ding." Maar toen ik uit onervarenheid de beitel te hard had laten neerkomen, brak de plaat en na geërgerd een knuppel, die in de buurt lag, gegrepen te hebben, begon hij met mij niet op een vriendelijke en vermanende wijze, zodat het begin van het ambt voor mij tranen waren.

4. Toen ik dus van daar was weggelopen, kwam ik onophoudelijk snikkend en vol wat van tranen betreft mijn ogen/huilend vol wat betreft mijn ogen thuis aan, en ik vertelde over de knuppel en liet de striemen zien. En ik uitte beschuldigingen van grote wreedheid, terwijl ik daaraan toevoegde, dat hij dat uit afgunst gedaan had, opdat ik hem niet in zijn vak zou overtreffen. Toen ook mijn moeder zich geërgerd had en vele beschimpingen geuit had aan het adres van haar broer, sliep ik, toen de nacht opgekomen was nog in tranen in en met de knuppel in gedachten.

5. Tot aan dit dan is het vertelde belachelijk en kinderlijk. Maar vervolgens zullen jullie niet meer dingen van geringe betekenis horen, maar wel dingen, die ook zeer

aandachtige luisteraars behoeven. Want opdat ik volgens Homeros spreek:

Tot mij kwam in de nacht een goddelijke droom in de goddelijke nacht

Zo duidelijk, dat zij geenszins achterbleef bij de werkelijkheid. Ja nog na zo'n lange tijd blijven bij mij voor ogen de vormen van wat verschenen is en het geluid van wat thuis gehoord is. Zo duidelijk was alles.

6. Nadat twee vrouwen mij met hun beide handen hadden beetgepakt, probeerden zij mij naar zich toe te trekken, ieder van beiden met geweld en kracht. Bijna trokken zij mij uiteen, in hun wedijver met elkaar. Want zowel maakte de ene zich de ene keer meester van mij en had zij mij bijna helemaal en dan weer werd ik door de andere bezeten. Zij schreeuwden tegen elkaar, ieder van beide, de ene, dat ze mij wilde hebben, omdat ik van haar was, de andere dat zij zonder reden aanspraak maakte op andermans bezittingen. De ene was een arbeiderstype en mannelijk en onverzorgd wat betreft haar haar, wat betreft haar beide handen vol builen, haar kleren gegord hebbend, vol van/onder kalk, precies zoals mijn oom was (telkens) wanneer hij zijn stenen aan het schaven was.

7. Tenslotte droegen ze mij op te beslissen, met wie van beiden van hen ik samen wilde zijn. Als eerste sprak de harde en mannelijke:

“Lieve jongen, ik ben Beeldhouwkunst, die jij gisteren begonnen bent je eigen te maken, aan jou van huis uit verwant en eigen. Want jouw grootvader –zij noemde de naam van moeders vader- was een steenhouwer en jou beide ooms staan ook zeer in aanzien door ons. Als jij dus je wilt onthouden van het gebazel en het geklets van de kant van haar –zij wees naar de andere- en mij wilt volgen en met mij samen wilt wonen, zul jij ten eerste edel opgroeien en zul jij krachtige

schouders krijgen en zul jij afkerig van iedere nijd zijn. En nooit zul jij weggaan naar een vreemd land, terwijl jij je vaderland en je verwanten achterlaat en niet zullen allen jou prijzen om woorden.

8. Niet moet jij een afkeer hebben van de soberheid van mijn uiterlijk en niet van het vuil van mijn kleding. Want van een dergelijk punt opbrekend heeft en die Pheidias dat Zeusbeeld laten zien en Polukleitos dat Herabeeld gemaakt en is Myron geprezen en Praxiteles bewonderd. Die worden inderdaad aanbeden samen met de goden. Gesteld dat je dan één van hen wordt, hoe zul jij dan niet beroemd zijn bij alle mensen, en ook jouw vader beroemd maken en ook jouw vaderland bewonderd maken?

9. Dat soort dingen en nog meer dan die stotterend en zich daarbij slecht uitdrukking zei de Beeldhouwkunst zeer veel, terwijl zij dan zeer ernstig doortokte en mij probeerde te overtuigen, maar het meeste herinner ik me niet meer, want het is al aan mijn geheugen ontsnapt.

10. Toen zij dan gestopt was, begon de andere als volgt:

“Jongen, ik ben Opvoeding, reeds eigen aan jou en bekend, ook al heb je mij nog niet tot het einde beproefd. Hoe grote voordelen jij je dan zult verschaffen, als jij steenhouwer bent geworden, heeft zij voorspeld. Want jij zult niets zijn behalve arbeider, terwijl jij met je lichaam zwoegt en jij daarop van je leven(shave) alle hoop gevestigd hebt, terwijl jijzelf onaanzienlijk bent, terwijl jij een gering en een onaanzienlijk loon krijgt, en laag qua inzicht en eenvoudig qua ontwikkeling, noch bij je vrienden populair, maar slechts dit een arbeider en één van de mensen van de grote massa, altijd wegduikend voor wie je overtreft en dienend wie in staat is te spreken, het leven van een haas leidend en een buitenkansje van de sterkere zijnd. Gesteld dat jij ook een Pheidias of Polukleitos wordt en veel bewonderenswaardige dingen produceert, dan

zullen allen wel je vaardigheid prijzen, maar er is niemand onder hen, die het gezien hebben, die gesteld dat hij verstand heeft, wel zal bidden gelijk aan jou te worden. Want jij zult, zodanig als je zult zijn, beschouwd worden als een ambachtsman en handwerksman en als levend van je eigen handen.

11. Als je naar mij zult luisteren, zal ik jou eerst vele werken van mannen van weleer tonen en bewonderenswaardige daden en ik zal verhalen van hen vertellen en ik zal je om zo te zeggen ervaren in alles maken en ik zal jouw ziel, juist hetgeen voor de grootste macht heeft, met vele goede sieraden versieren, met bezonnenheid, rechtvaardigheid, vroomheid, zachtaardigheid, fatsoen, begrip, kracht, het verlangen naar wat goed is, de aandrang naar het eerbiedwaardigste. Want dat is de werkelijk pure versiering van de ziel. Niet zal jou ontgaan iets van vroeger, noch wat nu moet gebeuren, maar zowel zul jij met mij van tevoren het bestemde zien, als ook zal ik jou volledig in alles zoveel als er is op korte termijn onderwijzen, in het goddelijke en het menselijke .

12. En jij, die nu arm bent, die op dat punt geducht bent, jij die enige overwegingen hebt gehad over een zo onaanzienlijk ambt, jij zult binnenkort voor allen afgunstwekkend en benijdenswaardig zijn, geëerd en geprezen en bij de besten in aanzien en door degenen die in geslacht en geld uitmunten bewonderd, met zulke kleding aan –zij liet haar eigen kleren zien. Zij droeg zeer mooie kleren- en een ambt en voorzittersschap waardig geacht wordend. En als je ergens in het buitenland zult zijn, zul je zelfs niet in den vreemde onbekend en ook niet onaanzienlijk zijn. Zulke kenmerken zal ik om jou heen leggen, zodat een ieder van wie je ziet zijn buurman zal aanstoten en jou met zijn vinger zal aanwijzen, terwijl hij zegt: “Dat is hem.” Als iets dat ernst verdient, hetzij jouw

vrienden hetzij ook heel de stad zal treffen, zullen allen naar jou wegstaren. En als je misschien iets zult zeggen, zal de massa met de mond wijd open staan, vol bewondering en jou prijzend om de macht van je woorden en jouw vader om diens voorspoed. Wat ze zeggen, dat sommigen van de mensen ook onsterfelijk geworden zijn, dat zal ik jou verschaffen. Want als jij zelf uit het leven zult vertrekken, zul jij nooit ophouden te verkeren met die opgevoede mensen en om te gaan met de besten. Jij ziet van Demosthenes daar, van wie hij de zoon was en hoe groot ik hem gemaakt heb. Jij ziet van Aischines, dat hij de zoon was van een paukeniste, maar toch door toedoen van mij Philippos hem eerde. Van Sokrates, ook zelf door die Beeldhouwkunst gevoed, hoor je, dat hij door allen bezongen wordt/werd, zodra hij luisterde naar de sterkere en weggelopen van haar naar mij overliep.

13. Wanneer je die zo oude en zodanige mannen en schitterende daden en eerbiedwaardige woorden en schoonschijnende vorm en eer en roem en lof en voorzitterschap en ambten en het in aanzien staan om woorden en het geprezen worden wegens het verstand hebt afgewezen, zul jij een vuil manteltje aantrekken en de houding passend bij een slaaf aannemen en zul jij hefboompjes en beitels in je beide handen krijgen, terwijl je je hoofd naar beneden naar je werk gebogen zult hebben, laag bij de grond en verachtelijk en volstrekt laag en terwijl jij ook werkelijk nooit het hoofd omhoog zult steken en zelfs noch iets manhaftigs noch iets vrijmoedigs bedenken, maar jouw werken voor ogen hebben, hoe zij goed geproportioneerd en sierlijk voor jou zullen zijn, maar geenszins hoe jij zelf goed geproportioneerd en ordelijk zult zijn, maar je zelf minder waard dan stenen maken.

14. Nog terwijl zij dat zei, zonder het einde van haar woorden afgewacht te hebben opgestaan velde ik het

vonnis en die lelijke arbeidersvrouw verlaten hebbend stapte ik heel blij over naar Paideia en vooral omdat mij ook in de geest die knots gekomen was en dat hij mij gisteren onmiddellijk niet weinig klappen bij mijn begin toedeelde. Zij, verlaten, was eerst sikkeneurig en sloeg beide handen ineem en knarste met haar tanden en tenslotte was zij stijf, precies zoals wij van Niobe horen en was zij in een steen veranderd. Als ze iets ongelooflijks ervaren heeft, gelooft het dan toch. Want dromen zijn wonderen verrichtend.

15. Toen de andere mij had aangekeken, zei ze: Daarom zal ik het je belonen wegens deze rechtvaardigheid, omdat jij correct vonnis geveld hebt, en kom nu, ga op die wagen – zij toonde mij een wagen van gevleugelde paarden lijkend op Pegasos, opdat jij zult weten wat voor dingen en hoe grote dingen jij niet zou weten indien jij mij niet gevolgd was.”

Toen ik erop gegaan was, dreef zij de paarden voort en mende zij achter mij het span en ik opgetild in de hoogte keek toe, begonnen vanaf het oosten tot aan de avondstreken op steden en volken en landen precies zoals Triptolemos iets op de aarde zaaiend. Niet meer herinner ik mij, wat datgene was dat gezaaid werd, behalve slechts dit, dat van anderen toekijkend mensen mij prezen en dat zij, bij wie ik al vliëgend terecht kwam, mij met gelukwensen begeleidden.

16. Toen zij mij dat had laten zien en mij aan die mensen, die mij prezen, heeft zij mij weer teruggebracht, niet meer met diezelfde kleren aan, die ik om had, maar ik kwam mij voor als een voorname man terug te keren. En toen zij mijn vader stand en wachtend had aangetroffen, toonde zij hem die kleren en mij, als wat voor persoon ik gekomen was en ook bracht zij hem enigszins in

herinnering, wat voor dingen zij bijna over mij hadden besloten.

17. Ik herinner me dat gezien te hebben toen ik nog bijna een kind was, naar mijn idee omdat ik in verwarring was door mijn angst voor die klappen. Onderwijl, toen ik dat zij, zei iemand: “Bij Herakles, hoe een lange en advocaterige droom.” Daarna antwoordde een ander: Een winterdroom, wanneer de nachten zeer lang zijn, of misschien is ’t juist ook wel een droom van drie nachten, zoals die geschiedenis van Herakles. Waarom dan is hij op de gedachte gekomen om dat tegen ons te bazelen en zich een jongensdroom en oude en bejaarde dromen te herinneren. Want die onzin is oudbakken. Toch niet dacht hij dat wij een paar toneelspelers van dromen zijn?” “Nee, mijn beste, want ook niet toen ooit Xenofoon zijn droom beschreef, toen het hem toescheen, dat een bliksem op zijn vaderhuis gevallen die in de brand stak en de rest – jullie kennen dat immers- beschreef hij dat droomgezicht niet als een toneelspel en niet vertelde hij dat hij meende dat hij onzin verkondigde en dat nog wel ten tijde van oorlog en in wanhoop aan de situatie, terwijl de vijand om hem stond, maar de vertelling had ook iets goeds/nuttigs.

18. En welnu ook ik heb die droom jullie verteld daarom, opdat de jeugd zich tot het betere keert en zich vasthoudt aan opvoeding en vooral als iemand van hen door gebrek kwaad wil en naar het mindere neigt, terwijl hij zo zijn aanzienlijke aard vernietigt. Ik weet goed, dat hij zal gesterkt worden, wanneer ook hij het verhaal gehoord heeft en mij als voldoende voorbeeld voor zich voor ogen heeft gesteld, bedenkend als wat voor persoon/hoedanig zijnd ik naar het beste me op weg begeven heb en naar opvoeding verlangd heb, zonder enigszins teruggedeinsd te zijn voor de toenmalige armoede en hoedanig ik naar jullie

ben teruggekeerd, als ook geenszins anders, dan toch minder dan niemand van de beeldhouwers.